

CELINY

Z P R A V O D A J 2/2019 SPOLEČNOSTI SBĚRATELŮ CELIN

ŽLUŤÁSCI

V letošním roce oslavíme 1.října 150let od vydání prvních celinových dopisnic platných na našem území a vůbec v dějinách poštovníctví. Jde o rakouské dopisnice s natištěnou známkou FJI Perlový medailon 2kr, které v osmdesátých letech pan Václav Ježek poeticky pojmenoval žluťásky.

Malé připomenutí jsem pro jistotu zařadil již do tohoto čísla zpravodaje Celiny. Na první ukázce je dopisnice s dvojjazyčnými texty německo-italskými, použito 29.května 1874 v Lichtenštejnsku – známku znehodnocuje ideálně centrované náprstkové razítko VADUZ. Jde o velmi hledanou destinaci, zasláno do Berlína.

Další ukázkou je jedna celina – necelina (jedna z položek 50.PaC). Výrobní vada nebo opomenutí tiskaře nebo jen nezlikvidovaná makulatura – zapříčinila na dopisnici chybějící známku 2 kr FJI Perlový medailon. Mimořádný a hledaný kus který chybí ve většině sbírek.

V tomto období bylo výplatné za dopisnici do Švýcarska 4kr a tak se na dopisnicích objevuje doplňková frankatura FJI 2kr Perlový medailon.

Jakékoliv doplňkové frankatury jsou hledány. Mezi ty lepší patří i výše 10kr za doporučeně.

Na poslední ukázce je použití němého razítka – jde o Vídeňské čtyřkruhé pro dodatečné znehodnocení, ruční znehodnocení přepisem bylo provedeno pravděpodobně na nádraží nebo ve vlaku konduktérem.

ČSR, ČSSR

V jednom pražském filatelistickém obchodě jsem nedávno narazil na zbytky sbírky celin Československa a České republiky našeho, bohužel již zesnulého kolegy a zakládajícího člena Společnosti sběratelů celin pana Václava Bortlíka. S Václavem jsem měl nadstandartní vztah, byl to můj učitel specializace při sbírání celin. Nedalo mi to a pár celin jsem koupil, především obálky s natištěnou známkou G.Husáka, které jsem sbíral studijně a již jako mládežník jsem je poprvé v roce 1982 vystavoval a dodnes sbírku čas od času doplňuji nákupy zajímavých, především nefilatelisticky použitých kusů – R, Ex atd.

První ukázka spadá ještě do doby ČSR a jde o obálku COB 141 B s natištěnou známkou 60h červená A. Novotný. Vaškova rukopisná poznámka určuje typ obálky, zde IX.H.2/2. Použita byla doporučeně v květnu 1963, odpovídající doplňková frankatura 1Kčs, odesláno z Horního Slavkova do Prahy.

Další ukázky jsou již avizované obálky s natištěnou známkou G.Husáka. První je COB 501A V.H.2/1, adresní dvojlinka je 79mm. I zde Vaškova rukopisná poznámka určuje typ známky a obálky, zde V.H.2/1. Použita byla doporučeně, odpovídající doplňková frankatura 1Kčs, odesláno v srpnu 1978 z Budišova nad Budišovkou do Prahy.

Druhá je COB 521, adresní linka je 75,5mm. I zde Vaškova rukopisná poznámka určuje typ známky avzdálenost adresní linky od spodního okraje obálky. Použita byla v srpnu 1979 doporučeně, odpovídající doplňková frankatura 3,60Kčs, odesláno z Hustopečí u Brna do Prahy.

Třetí je COB 60II B, adresní linka je 61,5mm. Zde Vaškova rukopisná poznámka určuje pouze typ známky a na rubu jsou poznámky k určení typu obálky. Použita byla v listopadu 1978 doporučeně, odpovídající doplňková frankatura 1Kčs je realizována perfektním otiskem OVS, odesláno z Veselí nad Moravou do Prahy.

Další dvě ukázky jsou obálky s natištěnou známkou V.Havel. První ukázka je COB91I z roku 1990 použitá jako FDC 10.1.1991 při vydání známky Pof. 2966 A.B.Svojsíka. Přesná frankatura pro doporučený dopis.

Obálku COB 93 I použil k dokumentaci posledního dne ČSFR - 31.12.1992. Zaslána byla expres, doplňková frankatura 10Kčs použita emise dobových kostýmů z roku 1983 Pof.2623-5

Na doplnění dnešního zpravodaje jsem z krabice s přírůstkou vybral dvě dopisnice ČSR s natištěnou známkou A.Zápotocký 30h z padesátých let. První ukázka je CDV 127/8 Cyklisté na mostě přes Vltavu z r. 1956, příležitostná dopisnice je použita v běžné korespondenci v srpnu 1956.

ČSSR

Mezi kolegy filatelisty je známa moje slabost pro celinové obálky s natištěnou známkou bývalého prezidenta G.Husáka. A tak pro ně nebude následující text překvapením

Podářilo se mi získat dva zajímavé použité kousky do sbírky. Na prvním obrázku je COB 50IIE z r.1977 s natištěnou známkou 60h, použita je v srpnu 1987 doporučeně ve středočeské Dobrovici. Výplatné za doporučený dopis v tuto dobu činilo 4Kčs. Zaměstnanec pošty použil k dofrankování obálky otisk výplatního stroje s o řád chybně nastaveným údajem ceny. A tak je na obálce doplňková frankatura ve výši 34Kčs. Nad pseudoznámkou je ruční poznámka „přefrankováno“. Jak pracovník pošty tuto chybu interně vyúčtoval nevím, ale touto chybou vznikla zcela „mimořádná výše výplatného“. Určitě jsem ve sbírce celin tak vysoké výplatné z tohoto období dosud neměl....

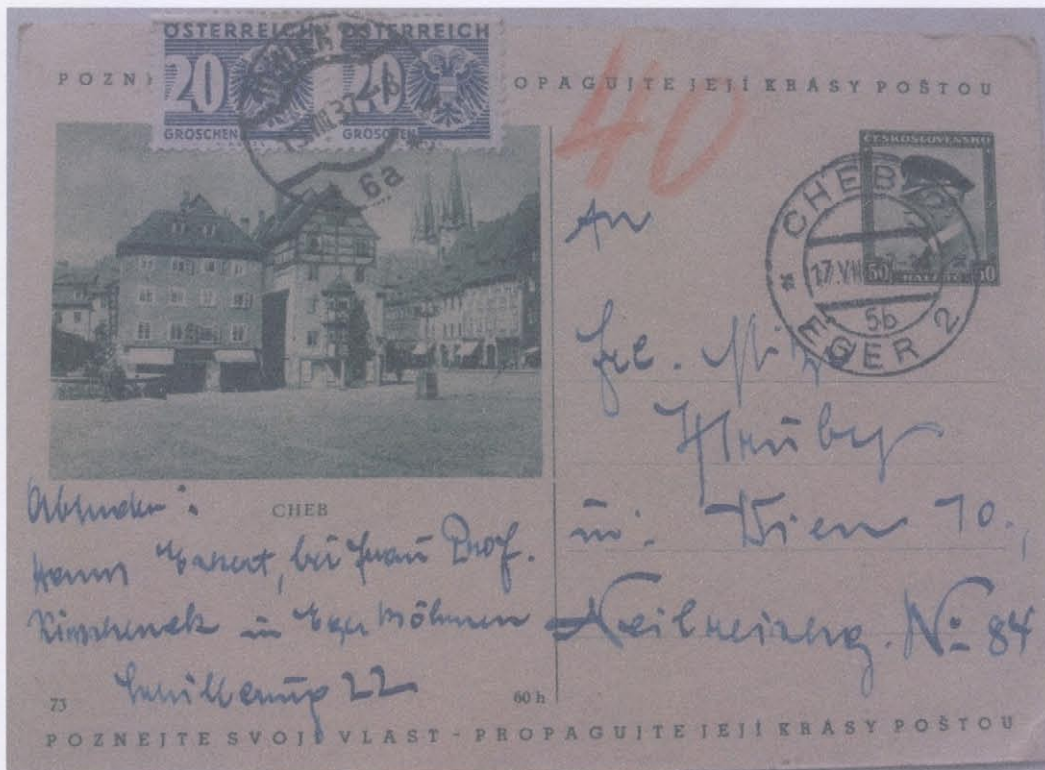

Druhá ukázka je ze Slovenska. Jde o COB63 III s natištěnou známkou 1Kčs vydávanou v letech 1982-3 zaslanou doporučeně z pošty Párnica. Jako doplňková frankatura je použita pětinasobná frankatura známek 60h Pof.2113 z emise Poštovní emblémy z r.1974, což je u celin poměrně neobvyklé a vždy potěší. Další radostí je použití provizorní R nálepky.

Obě ukázky jsou služební zásilky, takže z „živé“ pošty, o to je radost sběratele větší.

ČSR

Dopisnice s natištěnou známkou 50h Masaryk č.73 Cheb z emise „Poznej svoji vlast“ byla použita do blízké ciziny, do Rakouska. Tamní pošta ji zatížila doplatným 40g, což by mělo odpovídat dvojnásobku chybějícímu výplatnému 2x 70h. Potvrdí někdo můj přepočít. Děkuji za jakoukoliv odpověď.

RUČNÍ PŘETISKY CENIN

Vydání prvních poštovních známek nepřineslo jen revoluci v přepravě nejrůznějších zpráv, ale záhy také vnik nového sběratelského koníčka. Nejdříve samozřejmě zaměřeného na známky, ale postupně se sběratelé zajímají o další položky dokumentující stále se rozvíjející rozsah poštovních služeb. Pro vzájemnou potřebu sdělovat si jednoznačné informace vznikla jako v každé jiné oblasti speciálního zájmu potřeba používat ustálené výrazy – filatelistická terminologie. Následující text je zaměřen jen na omezenou problematiku – dodatečná úprava poštovních cenin přetiskem nebo otiskem razítka, před jejich prodejem zákazníkům. Tímto způsobem provedená změna se vyskytuje v různých oblastech filatelie, viz některé dále uvedené příklady.

V minulém roce jsme vzpomínali 100. výročí vzniku Československa. Nový státní útvar se snažil co nejdříve uplatnit své ekonomické zájmy a prezentovat se mimo jiné i vlastními poštovními známkami, první vyšla 18. prosince 1918. Ale ještě dříve, 10. 12. 1918, vyšla první československá celina CDV 1 – původně rakouská dopisnice s obrazem císaře Karla s nominální hodnotou 8 h, přetištěné monogramem „ČSR“ a novou hodnotou „10“ (h) (obr. 1). Vydání bylo oznámeno ve Věstníku ministerstva pošt a telegrafů. /1/ V katalogu celin /2/ jsou uvedeny další přetisky rakouských celin z tohoto období (CDV 2 až 6). Územně omezenou platnost měla dopisnice CDV 17 s přetiskem „SO / 1920“. Přetiskem byly na nové hodnoty upraveny celiny /3/: mezinárodní odpovědka CMO 5 a aerogram CAE 7. Změny provedené přetiskem se vyskytují také na čs. známkách – viz letecké, novinové, doplatní aj. Filatelisté také rozlišují přitisky neměnicí původní charakter a hodnotu známky (Pof. 180 až 186, 1961, 1962 aj.). V případech, že nové údaje na cenině uplatňuje úřad s celostátní působností a změna je provedena v pověřené tiskárně, jsou přetiskem upravené ceniny filatelisty vedeny jako nové položky, se samostatným katalogovým číslem.

Mimo těchto úprav provedených na tiskařském stroji mohou být na celiny doplněny údaje ručním otiskem razítka. Tím nejznámějším je přepážkové poštovní razítko, kterým je na celinu většinou doplněn údaj o místě a času podání zásilky a celina se stává z poštovně nepoužité na poštovně použitou. Ale v následujícím textu budou podrobněji posuzovány ruční otisky razítek, upravující ceninu před jejím prodejem uživatelům. Tisknoucí plocha těchto razítek je jen výjimečně z kovu, většinou je z gumy nebo umělých hmot (např. polymerů). Kvalita ručního otisku je často proměnlivá, ovlivněná řadou okolností:

Guma nebo umělá hmota se tlakem deformuje a výsledné otisky nemusí být vzájemně tvarově a rozměrově totožné.

- Nestejný tlak při tisku v celé ploše razítka, především na jeho okrajích (v krajních případech deformace nebo chybějící část).
- Razítko není pevně vedeno a otisky mají různou polohu, případně jsou částečně nebo úplně „zdvojeny“ nebo „rozmazány“.

- Nestejné nanesení barvy: při velkém množství se při otisku rozpíjí do papíru celiny, nebo se roztéká do okolí potiskované plochy; při malém množství může být otisk nezřetelný.
- Výrazně různá kvalita barev pro ruční otisky, především s ohledem na kvalitu otisku a vliv slunečního osvětlení.

Tyto vlastnosti výrazně ovlivňují výsledný otisk a ověření pravosti je problematické. U československých celin je ruční otisk gumového razítka katalogově uplatněn (spíše přiřazen, viz níže) jen u slovenských celin s přetiskem (otiskem) názvu státu „ČESKOSLOVENSKO“ (obr. 2). V roce 1945 obdrželo 550 poštovních úřadů na Slovensku úřední gumové razítko s názvem státu, kterým byly opatřeny otiskem zbylé zásoby celin na pošt. úřadě a celiny předložené obyvatelstvem - tímto opatřením bylo umožněno je dále používat v poštovním provozu. /2/ Takto upravené celiny jsou filatelisticky dostupné, poštovně nepoužitých slovenských celin se v důsledku výše uvedeného opatření zachovalo málo a těžko by někdo později snížil finanční hodnotu celiny otiskem tohoto razítka. Výjimečné katalogové zařazení celin s ručním otiskem je podpořeno specifickou situací. Nejdříve byly z poštovních úřadů staženy celiny Slovenska k provedení oficiálního přetisku „ČESKOSLOVENSKO“ v tiskárně. Pro řešení problémů s později zajištěnými celinami na úřadech a u obyvatelstva bylo zvoleno výše uvedené řešení. Z filatelistického hlediska mají celiny pod stejným katalogovým číslem dvě varianty: původní strojní přetisk v tiskárně a pozdější ruční otisk razítka.

Standardní přístup k ručnímu otisku razítka je např. u československého známkového sešitku ZS 4, který byl vydán pro prodej v automatech. Poslední automat byl v provozu dlouhá léta u poštovního úřadu POPRAD 1 a destičky známkových sešitků byly dodávány ze skladu TÚS v Bratislavě. Po jejich vyčerpání bylo dodáno 4000 kusů z TÚS Praha, kam byla předtím toto množství destiček přesunuto z Bratislavy. Do sešitků bylo přilepeno za okraj přepážkového listu 6 známek (Pof. 1564) a na přední stranu byl ručně gumovým razítkem proveden otisk: „6 kusů a 50 hal“ /4, 5/ (obr. 3). Otisky jsou většinou značně nekvalitní, často neúplné, ale byly provedeny v TÚS Praha a tím by měly mít i „punc oficiality“. Mimo jiné ani z hlediska praktické neověřitelnosti pravosti je nelze zařadit třeba jen jako variantu základního sešitku.

Sběratelé se také zajímají o poštovní doklady, které nemůže veřejnost za běžných provozních podmínek pošty získat – polygrafický známkový skart (Hradčany), poštovně neupotřebené doplatní nebo služební známky, známky Prémiový řád, Závada /4/, z protektorátního období bankovní nálepka a Připouštěcí známka Terezín. Skart a neupotřebené známky pošta prostřednictvím svých prodejních organizačních částí umožnila sběratelům koupit, u známek Prémiového řádu a jiných byly po ukončení celého poštovního postupu skartovány příslušné formuláře (až na malé úniky), ale předpis pravděpodobně s ohledem na běžnou praxi výslovně nepočítal s možností odlepení známek. U posledních položek se podepsal rychlý průběh válečných událostí – nebyla ukončena celá bankovní operace nebo při osvobození koncentračního tábora bylo nalezeno větší množství příslušných známek.

Vzhledem k vysokým nominálním hodnotám byl velmi úspěšným způsobem hlídán po celé období používání únik výplatních proužků do výplatních strojů Francotyp a FRAMA - poštovní ceniny, která byla u nás poštovními správami vydávána nepřetržitě od roku 1926 až do roku 2005. Tento proužek kupoval majitel komerčního (většinou firemního) výplatního stroje na poště (tj. z hlediska pošty zákazník), kdy jeho vložením do výplatního stroje byla splněna základní podmínka pro uvedení stroje do provozu (tj. podobně jako zakoupení známek nebo celin před podáním zásilky k přepravě). Proužkem bylo předem souhrnně uhrazeno poštovné zpracovávaných zásilek, až do vyčerpání nastavené hodnoty, kdy se výplatní stroj zastavil. Pro pokračování bylo nutné vložit nový neupotřebený výplatní proužek. Tyto ceniny byly evidované, po poštovním použití se odevzdávaly poštovnímu úřadu ke skartaci. Jejich vrácení bylo podmínkou pro zakoupení nových, ale některé tyto ceniny se zachovali, např. při ukončení činnosti firmy a tím i výplatního stroje na konci války. Tuto oblast také poznamenal právní a organizační chaos podniků a organizací v devadesátých letech 20. století a ukončení používání tohoto způsobu kreditování výplatních strojů. Firmy a organizace často zanikaly dost chaoticky, vrácení poštovně neupotřebených nebo upotřebených výplatních proužků bylo z hlediska celkového stavu málo významnou záležitostí. Pošta za daného stavu měla velmi omezené možnosti k nápravním opatřením a právní vymáhání by bylo problematické, vzhledem k tomu, že finanční úhrada pošty byla v plném rozsahu provedena.

Z hlediska poštovní historie mají všechny následně uvedené položky stejnou úroveň – jsou dokladem řešení poštovního provozu. Z filatelistického hlediska je pro katalogového zařazení vhodné uplatnit stejná hlediska jako u známek nebo celin a není podstatné, do jaké kategorie nejen české filatelie bude výplatní proužek ve výsledku zařazen.

Provizorní řešení u výplatních proužků jsou zatím známé jen v České republice. Po rozdělení Československa nejsou doloženy výplatní proužky FRANCOTYP s novým názvem státu. (Vzhledem k délce období 1993-2005 a počtu výplatních strojů v ČR je to ale málo pravděpodobné – bude vítána každá nová informace.) Po 1.1.1993 byly dále ve výplatních strojích FRANCOTYP používány proužky s názvem státu „Československo“ - v terminologii u známek i celin se používá v tomto případě termín předběžné, bez číselného katalogového zařazení do cenin nového státu. Jejich použití po 30.9.1993 mohlo být povoleno vnitřním opatřením pošty, ale pravděpodobnější byla tolerance u této ceniny, s ohledem na omezený okruh zákazníků a způsob manipulace. Jsou ale doloženy původní výplatní proužky FRANCOTYP, na kterých je otisk pravděpodobně gumového razítka: „ČESKÁ REPUBLIKA“ (obr. 4). Způsob prodeje těchto proužků prakticky vylučoval jiné, než oficiální provedení přetisku. Vzhledem k ručnímu otisku razítka (viz v úvodu uvedená problematika) a k malému výskytu je, ale problematické ověření pravosti přetisku. Nejenom proto je výplatní proužek FRANCOTYP s vytištěným názvem „ČESKOSLOVENSKO“ v české filatelii veden jen jako předběžná cenina, bez ohledu na případný výskyt ručního otisku nového názvu státu.

V katalogu protektorátních poštovních cenin by byl stejným způsobem posuzován případný nálezný československého výplatního proužku vydaného před 15.3.1939 (na těchto proužcích nebyl uveden název státu), s dodatečně barvou zakrytým písmenem „č“ (Kč).

Ke konci 90. let byly dány v České republice do provozu výplatní stroje FRAMA, používající také výplatní proužky, které se od proužků Francotyp liší tvarem jednoho konce proužku. Před vydáním tištěného výplatního proužku byly do výplatních strojů vkládány proužky kartonu tvarem odpovídající výplatnímu proužku. Podle konzultací s tiskaři bylo na tento proužek knihtiskem samostatně tištěno jeho číslo a samostatně nápis FRAMA, ale základní údaje byly doplněny ručními otisky razítek - jak poštovní organizace, tak údajem o nominální hodnotě (obr. 5). Vzhledem k ručnímu otisku razítek (viz v úvodu uvedená problematika) a k malému výskytu je ale problematičtější ověření pravosti otisků. Z hlediska poštovní historie se jedná o plně hodnotný doklad, ale do katalogu známek nebo celin nepatří.

S ohledem na všechny výše uvedené údaje by v katalogu České republiky měl být prozatím uveden pouze výplatní proužek FRAMA v definitivním provedení, tj. s vícebarevnou kresbou a dalšími údaji, tištěný na oboustranně kaširovanou lepenku (obr. 6).

Ke dni 31.12.2005 byl provoz výplatních strojů s mechanickým (autonomním) kreditováním v České republice ukončen a stroje vyřazeny, s výjimkou „žehliček“ POSTALIA používaných ojedinele na poštách. Zákazníci pošty (tj. majitelé výplatních strojů) mohou používat pouze takové stroje, které umožňují provádět dálkově bankovní operace k úhradě těchto poplatků. Tím bylo ukončeno používání výplatních proužků u České pošty, které jsou dnes již jen historickým dokladem o jednom ze způsobů úhrady poštovních poplatků v minulosti.

Tento text je pouze výzvou k diskusi o této dílčí problematice filatelistické terminologie a nezabývá se podrobnějším popisem výplatních proužků a podmínkami poštovního provozu.

Prameny a literatura

/1/ Krátký, J.: Čs. celiny vyšly dřív než známky. Filatelie č. 12/2018, s. 3

/2/ Pofis: Katalog Čs. celiny 1918 – 1992 (I. díl). Pofis, Praha 1998

/3/ Beneš, F.: Specializovaná příručka pro sběratele Čs. celin 1918 – 1992 (II. Díl). Pofis, Praha 2001

/4/ Beneš, F.: Specializovaná příručka pro sběratele poštovních známek: Československo 1945-1992. Pofis, Praha 2015

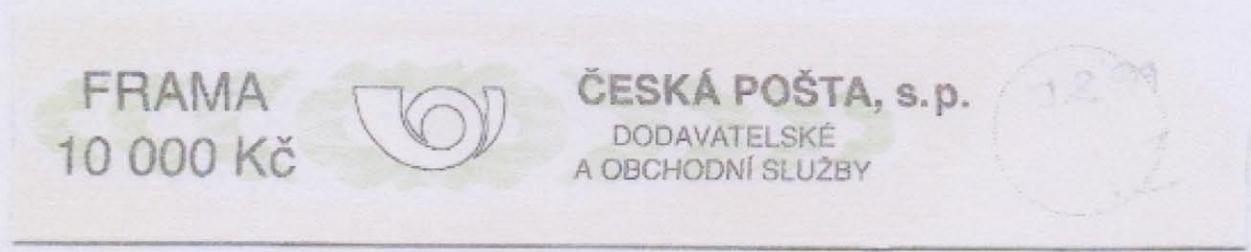
/5/ Šilhán, T.: Československé známkové sešitky. Filatelie č. 1/2009, s. 12

Obr. 4

Obr. 5

Obr. 6

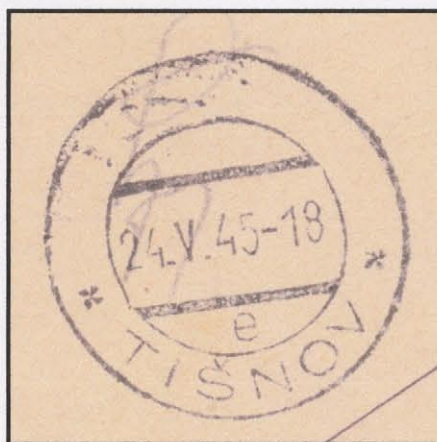
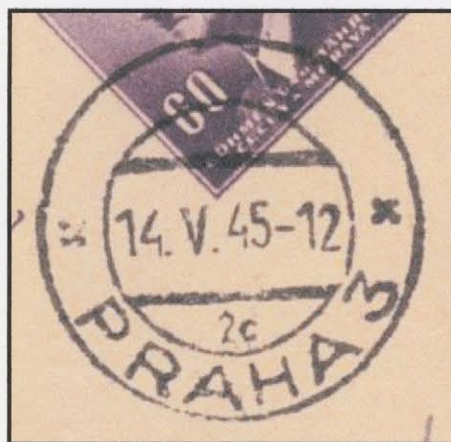
ČESKOSLOVENSKÁ POŠTA	CENA
POŠTOVNÍ ZNÁMKY	3 Kčs
10 kusů a 30 ^h hot. 6 kusů	

Obr. 3

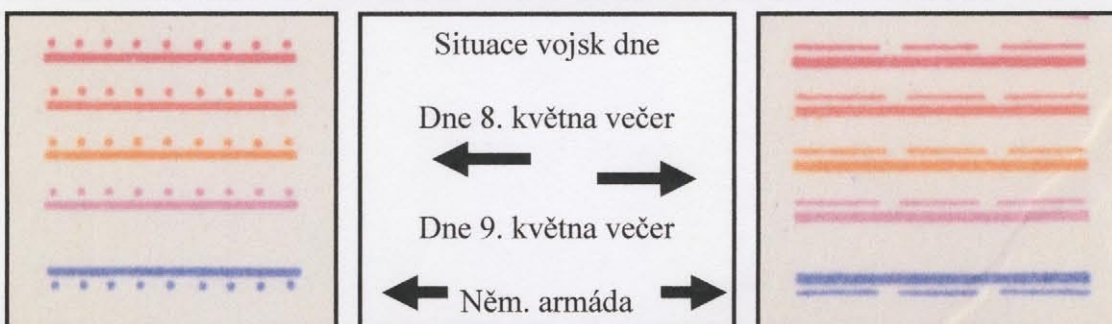
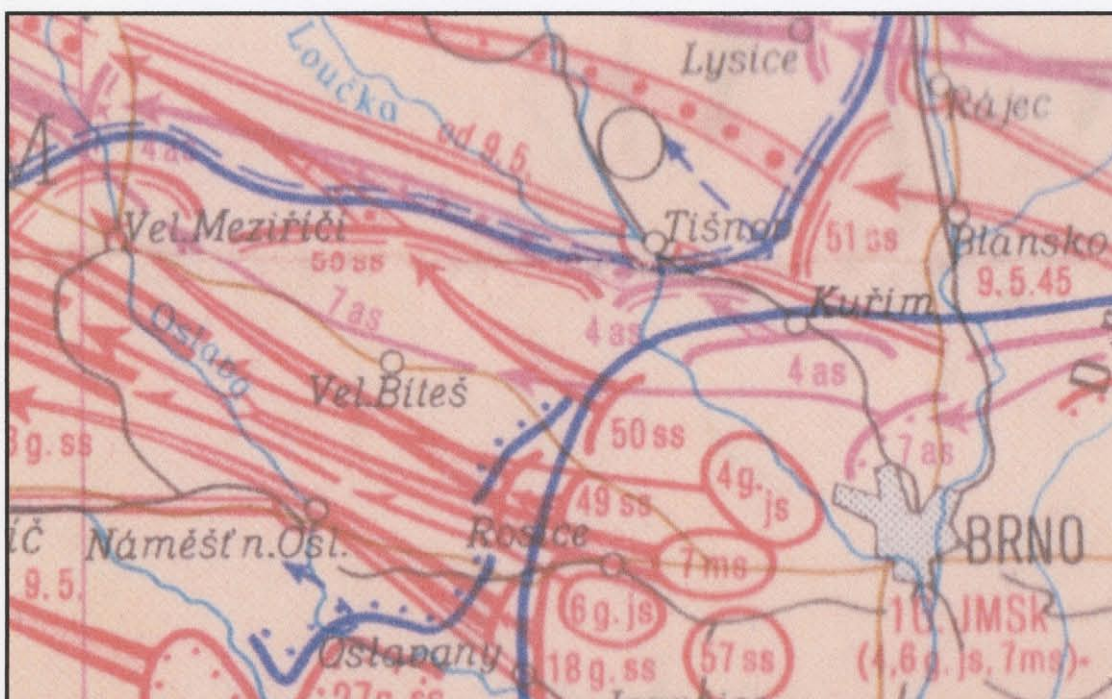
BüM - CDV 15

Při obnovení poštovního provozu v roce 1945 zůstaly v platnosti protektorátní ceny a lze v tomto období nalézt zajímavé použití. Předmětná dopisnice byla použita v oprávněném období do 15/16. května 1945, tj. před zavedením výplatného v hotovosti. Je řádně odeslána dne 14. V. 45-12 z p.ú. Praha 3. Na příchozím p.ú. Tišnov nebyl zjištěn adresát. Následně po deseti dnech je na zásilku připsána poznámka "Adresát v Tišnově neznámý" s podpisem doručovatele a v adrese je doplněna poznámka "Zpět Praha", spolu s razítkem p.ú. Tišnov. Obě uvedené razítka jsou protektorátního původu a ve znárodněném stavu. Zajímavá je sazbová poznámka "50" v modré barvě, (místní sazba), pravděpodobně od pražského doručovatele zpět na odesílatele, zpětné příchozí razítko na p.ú. nebylo aplikováno. Vyplývá z toho skutečnost, že správně odeslaná dopisnice byla vyplacena 2x u téhož p.ú., v dalším provozu a místním provozu, ale pokaždé v jiném poštovním období. Tento proces se vyskytoval, především v kritický den změny, ale při doručení k adresátovi. V době zpětného odeslání 24.5 platilo výplatné v hotovosti a jsou již vydány nové československé ceny dne 23. května 1945. K časové prodlevě při doručování měly určitě vliv předcházející boje i zprovoznění poštovního úřadu.

Vlad.Soukup

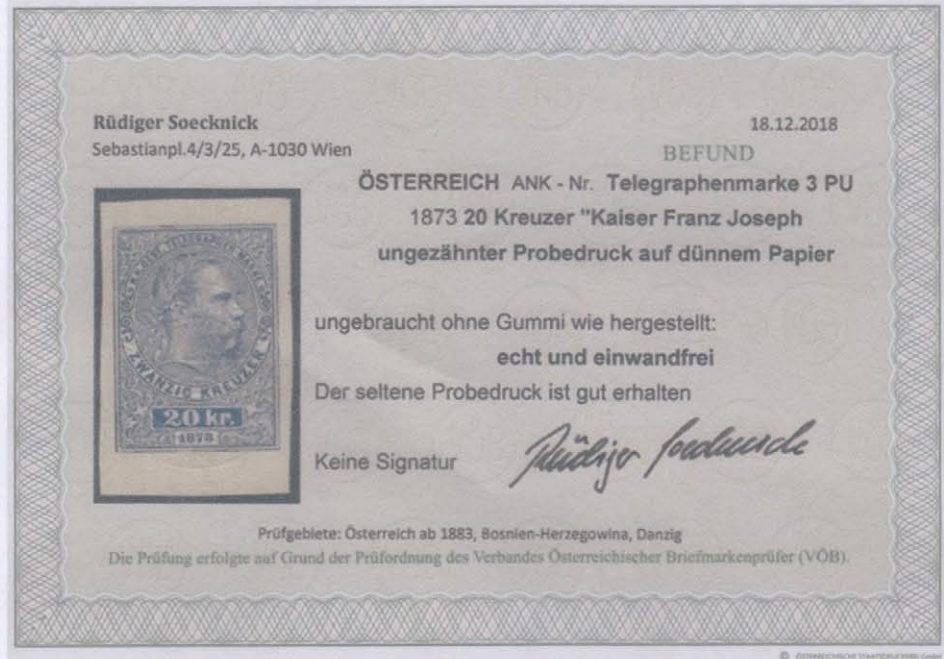
Mapová situace k BūM CDV 15 Praha 3 - Tišnov

RAKOUSKO

V jedné z mnoha internetových aukcí jsem objevil tento zkusmý tisk telegrafní známky hodnoty 20kr. Tato známka modré barvě byla použita i na obálky (MiU 2-4) a zálepní arch (MiF 1) pro vídeňskou potrubní poštu. Jde o vydání z let 1875 a 1882.

Telegrafní známky se stejným obrazem FJI byly použity ještě na tyto celiny - 5kr v barvě světle hnědé (podatky na telegramy), 30 kr olivově zelená (telegrafické aviso) a 50 kr šedá, šedofialová (telegram). Celiny byly vydány v letech 1873-6. Všechna tato vydání celin by si zasloužily podrobný článek.

OBYČEJNÝ TELEGRAM

Před nedávnem se mi dostal do rukou vcelku obyčejný telegrafní blanket v Německo-České jazykové mutaci vydaný v roce 1893. Těch se dochovalo poměrně hodně a sám o sobě by nebyl až tak zajímavý. Zajímavost z něj ale dělají dvě věci. Způsob doručování a adresát.

Telegram byl podán doktorem Bedřichem Peduzzim z Čáslavi 28.7.1893 v 5.55, do Prahy byl doručen v 6 hodin a dle zápisu na zadní straně i poslu v 6 hodin odevzdán. Adresát nebyl zjevně zastižen, byla zjištěna aktuální adresa a telegram byl, a to již normální poštou doslán do Nového Města nad Metují, kde byl 29.7.1893 orazítkován a zřejmě doručen s ostatní poštou. Dosílání telegramů je samostatná kapitola. Předpisy se měnily a v pozdější době by byl možný placený údaj k doslání. Bez tohoto by se s telegramem pravděpodobně již nikdo dále nepřeposílal. S ohledem na to, že se nám dosílané telegramy zachovaly velice vzácně, usuzuji, že ani v dobách císařství se tak nedělo automaticky. Adresátem, ale byl dvorní rada. V Rakousku-Uhersku tento čestný titul uděloval panovník a ve společenském žebříčku byl nositel tohoto titulu značně vysoko. Navíc, po té co byl telegram vypsán a zalepen pečátkou, již nikdo nevěděl, co obsahuje a tak telegrafní a poštovní úředníci neriskovali, že by nějaké důležité sdělení takovémuto adresátovi uvízlo na cestě.

Adresátem byl Emil Ott (1) (*30. dubna 1845 Praha +15. prosince 1924 Praha), český právník, profesor civilního řízení soudního a rektor Univerzity Karlovy. Byl také poradcem ministerstva školství v otázkách reformy právnických studií, zasedal v Panské sněmovně a opakovaně byl volen soudcem Říšského soudu. Rakouský stát jej též vyznamenal řádem železné koruny III. třídy. Z hlediska účasti na vědeckých společnostech se stal členem jak Královské české společnosti nauk a České akademie pro vědy, slovesnost a umění, tak i krakovské akademie věd nebo Společnosti pro církevní právo v Göttingenu. Za svůj plodný život dosáhl řady ocenění. K jaké události se váže toto blahopřání nelze z textu doložit, je však pravděpodobné, že právě k jmenování dvorním radou, které mu bylo uděleno právě v tomto roce.

telegram@post.cz

TELEGRAMM № 813541
TELEGRAM čis. 300

Dr. Václav Rada, Professor
111 Praha, Krumlovská
silnice, Nové Město nad Motlaví

Praslav

Text.
nejedinejší blahopřání
Dr. Petříčkovi
I. spolek

D. S. 759. Deutsch-böhmisch. (Ausgabe 1893.)

me i ping-pongu a věnuji
jsem se koupal. Bylo nám
hevně a bavilo se zde
hrávkou. Druh ráno pře-
avřák myš živěnět ipl
střechu dělal pod širo-
čnou a vůle nepřítel was
Aug. 1. - Světlík, Kord. 1. - Sulc,
Dropt. 1. - Vanka, Kávičák. 1. - Hrnčík,
Hlaba 1. - Kuličák, Dropt. 1. - Krupálek,
Aug. 1. - Kubiček, Vanka 1. - Hrnčík,
Hlaba 1. - Kavičák, Dropt. 1. - Kubiček.

EXPRES

30h

26. VII. 1957

Janů
Ladka Princová,
10. Slovovna, RCH, Ond. Zápotocký,
Marionovská Lázně.

Muchobráta Váš odraha a b-
lá Váš jibe.

Neopomíte uvést na všech poštovních záložkách přesnou adresu, název
ulice, číslo domu, poschodí a u podnikatelů také jméno pronajímatele.

32 h

Druhá ukázka je CDV 132 z dubna 1956, známka 30h hnědá, papír nažloutlý, rozměr 140x98mm, zasláno Expres v srpnu 1957 z pošty SLIAČ KÚPELE. Přesná jednoznámková doplňková frankatura 1,60Kčs Horník ze série Povolání. Drobnosti které potěší.

RAKOUSKO

Ve dnech 20.-23.8.1910 se konal v Karlových Varech XIII. sjezd Svazu německých a rakouských filatelistů a s tím spojená výstava. K této akci bylo vydáno velké množství soukromých celin s vyobrazením Karlových Varů (mám doloženo 9 různých obrázků) a přitisknuty různé kombinace výplatních známek vydání 1908 FJI Jubilejní (doloženy mám tyto kombinace - 3, 5, 10, 20, 25, 10+25, 20+25h v příslušných barvách). V lednu 2019 jsem na internetu objevil zcela neobvyklou kombinaci – na obrazové straně reprodukce obrazu, který bych nazval „Toaleta mladé ženy“ nebo „Před koupelí“, adresní strana vytištěna v barvě fialové, známka FJI 5h Jubilejní v barvě zelené, otisk příležitostného razítka KARLSBAD k dané akci je bohužel značně vybledlý.

Pomůže nám někdo z kolegů tuto záhadu objasnit? Děkuji za jakoukoliv připomínku.

LISTOVNÍ TELEGRAMY

Telegrafní služba měla pro uživatele dva hlavní parametry. Na jedné straně rychlý přenos zpráv a na druhé straně potom poměrně značná cena poskytované služby. Dopisy putovaly poměrně dlouho a ze vzdálených destinací mohly putovat třeba i týdny. I přes postupně se rozšiřující leteckou poštu mnohdy také i několik dnů. Oproti tomu telegram „oběhl“ svět za pár hodin. Pro odesílatele tedy byla stěžejní otázka, jak jeho zpráva spěchá a kolik to bude stát. Pokud opravdu spěchal a nehleděl na náklady, mohl zvolit pilný telegram, zde si ale musel připlatit. Určitou alternativou byly telegramy dopravované ve zlevněné sazbě. Jedním ze zlevněných produktů byly **listovní telegramy**, které slučovaly požadavky na poměrně rychlé doručení a výrazně nižší cenu služby. Tyto telegramy se podávaly a v podstatě i přenášely (dle stanoveného pořadí) po telegrafní síti, stejně jako ostatní telegramy. Jejich doručování příjemci ale bylo prováděno normální pravidelnou poštovní listovní doručovací pochůzkou.

Služba listovních telegramů vznikla v první polovině 20. let minulého století a byla poměrně hojně užívaná. Mezinárodní druhové označení těchto telegramů se v průběhu doby občas měnilo, případně stejná druhová značka měnila význam. Měnila se i některá další ustanovení. Pro jejich zařazení je tedy třeba vycházet z doby, ve které konkrétní telegram vznikl.

Nejstarší mnou nalezený listovní telegram (obr.1) vznikl v roce 1930 a má druhovou značku **=LT=**. V té době se toto označení používalo pro veškeré listovní telegramy (1) bez dalšího rozlišení. Bylo pouze stanoveno, že se dopravují v době slabého telegrafního provozu. Žádná další omezení nebyla ustanovena. Používání tohoto druhu telegramů bylo poměrně hojné, setkáváme se s nimi proto, na rozdíl od těch následujících, poměrně často.

Další ukázka (obr.2) je protektorátní, Německo-český, tiskopis číslo 769 C z roku 1944 (určený pro telegramy ze zahraničí) velmi pozdně použitý v polovině roku 1948. Druhové označení **=ELT=** přísluší pro vnitrostátní styk a pro styk se zeměmi evropské tarifní soustavy. V tomto případě je použit pro telegram z Londýna. Doručování těchto telegramů ve vnitřním styku se provádělo nejbližší listovní doručovací pochůzkou po jejich příchodu. Pro telegramy ve styku s evropskou tarifní soustavou, označené stejnou druhovou značkou (**=ELT=**) jako ty ve vnitřním styku, platilo omezení, které povolovalo doručení ne dříve jak za šest hodin po podání (2).

Listovní telegramy šlo ale zasílat i z mimoevropských destinací a podle pilnosti můžeme (poměrně vzácně) nalézt dva druhy označení. Telegramy označené **=NLT=** se doručovaly až příští den ráno po jejich podání. Tomu odpovídá i datum podání 15.6. a doručení 16.6.1946 na blanketu (obr.3), který je odeslaný z Toronta (Kanada, Ontario). Použitý tiskopis je stejný jako u předešlého telegramu, tedy protektorátní.

Poslední ukázka (obr.4) je telegram odeslaný 15.6. z Kalkaty (Indie, Západní Bengálsko) a doručení 17.6.1946. Druhová značka **=DLT=** určuje pro tento telegram doručení „pozítří ráno po dni podání“.

Omezením, pozdržením doručení, se tak telegrafní služba bránila proti odlivu obyčejných a pilných telegramů ke službě listovních telegramů, které měly zvýhodněnou sazbu. Lze se oprávněně domnívat, že odkládáním doručení a to navíc u různých druhů různě dlouhou dobu vznikala poštám práce navíc. Snad i proto v roce 1956 (3) jsou rozlišovány pouze listovní telegramy pro vnitřní a evropský styk (**=ELT=**) a ostatní (**=LT=**) u kterých může, pokud se jedná o státní telegram, přibýt v druhovém označení na konci „F“ (tedy **=ELTF=** případně

=LTF=). I zde ale je ustanoveno „pozdržené“ doručení“, již však pouze na 5 hodin pro =ELT= a 8 hodin pro =LT=. Pro zjednodušení manipulace je potom nařízeno tyto telegramy označit, polepit, modrým proužkem papíru v pravé horní části.

telegram@post.cz

Poznámky:

- (1) Zákon o telegrafech, Telegrafní řád a telegrafní dopravní předpisy, 1926
- (2) Telegrafní řád 1948
- (3) telegrafní pravidla 1956

Druh TELEGRAM Došel pod číslem <i>45</i>		Služební údaje, směr dopravy		
<i>Lt - Správa obchod. procelem</i>				
Přijal na		NACHOD <i>2</i>		
vedení číslo <i>557</i>	pracovním místě číslo			
dne <i>28/2</i> měsíce <i>1922</i> roku <i>1853</i> h	Podací úřad <i>Kolofarska 1</i>	Číslo <i>34</i>	Počet slov <i>37</i>	Podán dne <i>28 18-</i> h

Blattnummer Číslo listu 39	Gattung Druh TELEGRAMM TELEGRAM	Zustellnummer Dodací čís. 5602	Übermittlungsnummer Číslo výpravní			
Aufgenommen - Přijat G	ELT- CANCOM PRAGUE	Übermittelt - Vypraven				
20/6 1200 KNOFF	"Cancom" TF.21180-21195. Frank Maltby-obchod.zástupce II.- Václavské nám. Palác Koruna IV.p.	21. VI. 1948 727				
Bestimmungsamt - Adresní úřad	Aufgabeamt - Podací úřad	Nummer-Číslo	Wortzahl - Počet slov	Tag - Den	Uhrzeit - Hod.	Dienstliche Angaben - Leitweg Služební údaje - dopravní cesta
5602/19 LONDON		20/19	1105	=		
6919, SHALL CABLE DELINITE DECISION BY SATURDAY STOP AIRMAIL FULL XE TEXT TORONTO CABLED ACCEPTANCE MARCH SEVENTEENTH = BATADEV +						
<i>Full text to Knatt but point out can be paid in <u>£</u> or <u>\$</u>. Taken down by Mr. Boxey for London</i>						
769 C (IV-1944) 182/578						

Blattnummer Číslo listu 20	Gattung Druh TELEGRAMM TELEGRAM	Zustellnummer Dodací čís. NLT = CANACOM PRAHA = "Cancom" TF.21180-21195.	Übermittlungsnummer Číslo výpravni Übermittelt - Vy
1 Aufgenommen - Přijat 13/4 1900 HSK	Frank Maltby-obchod.zástupce II.- Václavské nám. Palác Koruna IV.p.	4. IV. 1940	
Bestimmungsamt - Adresní úřad	Aufgabeamt - Podačí úřad	Nummer - Číslo	Wortzahl - Počet slov
TORONTOONT	3354	34/33	12
Tag - Den	Uhrzeit - Hod.	Dienstliche Angaben - Leitweg Služební údaje - dopravní cesta	
		SHRES VIA IMPL	

Blattnummer Číslo listu 74	Gattung Druh TELEGRAMM TELEGRAM	Zustellnummer Dodací čís. DLT CANCOM PRAGUE = "Cancom" TF.21180-21195.	Übermittlungsnummer Číslo výpravni Übermittelt - \
1 Aufgenommen - Přijat 15/6 330 JCHO	Frank Maltby-obchod.zástupce II.- Václavské nám. Palác Koruna IV.p.	6. VI. 1940	
Bestimmungsamt - Adresní úřad	Aufgabeamt - Podačí úřad	Nummer - Číslo	Wortzahl - Počet slov
3643/15	CALCUTTA CNE	364/15	15 12 150
Tag - Den	Uhrzeit - Hod.	Dienstliche Angaben - Leitweg Služební údaje - dopravní cesta	
		= VIA IMPERIAL =	

Aufgabeschein

WEITRA
10. II. 14XII
* a *

über das heute um 9 Uhr 30 Min. v. N. aufgegebenes Telegramm
Nr. 24 mit 26 Worten nach Coziasatz

wofür an Telegraphen- und Nebengebühren
1 K 58 h und als Gelddepot K h entrichtet wurden.

H. K. Telegraphen-Amt
am 10. II. 1914

Weitra
10. II. 14XII
* a *

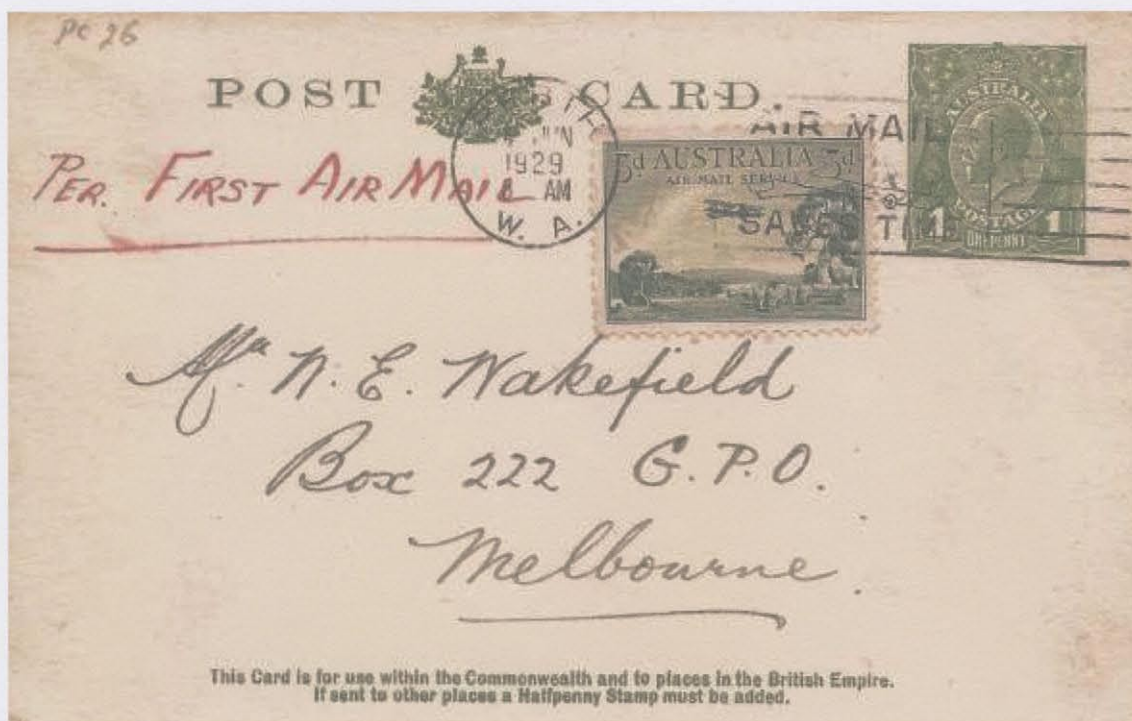
K „telegramové“ části zpravodaje jedna ukázka Podatky na telegram vydání 1900. Jde o německou mutaci použitou v roce 1914 (pozdní použití) ve Vitorazi, krásném městě poblíž našich hranic. Znehodnoceno ukázkovými otisky denního můstkového razítka WEITRA 10.II.14XII- *a*

AUSTRALSKÉ ZAJÍMAVOSTI

Při vyhledání ilustrací k článkům o začátcích leteckého provozu v minulém století lze občas narazit na nevšední letecké celistvosti, ale málokdy bývají realizovány s pomocí celin. Tu a tam se přece jen něco najde. O dvou takových celinách bude pojednání v tomto článku....

Na úvod nejprve něco z letecké historie. Britská *Imperial Airways* se svou *východní* leteckou linkou dospěla na začátku dubna 1929 až do indického Karáčí. Z Indie dále na východ, do Austrálie, bylo však tehdy možné cestovat stále ještě jen lodí...

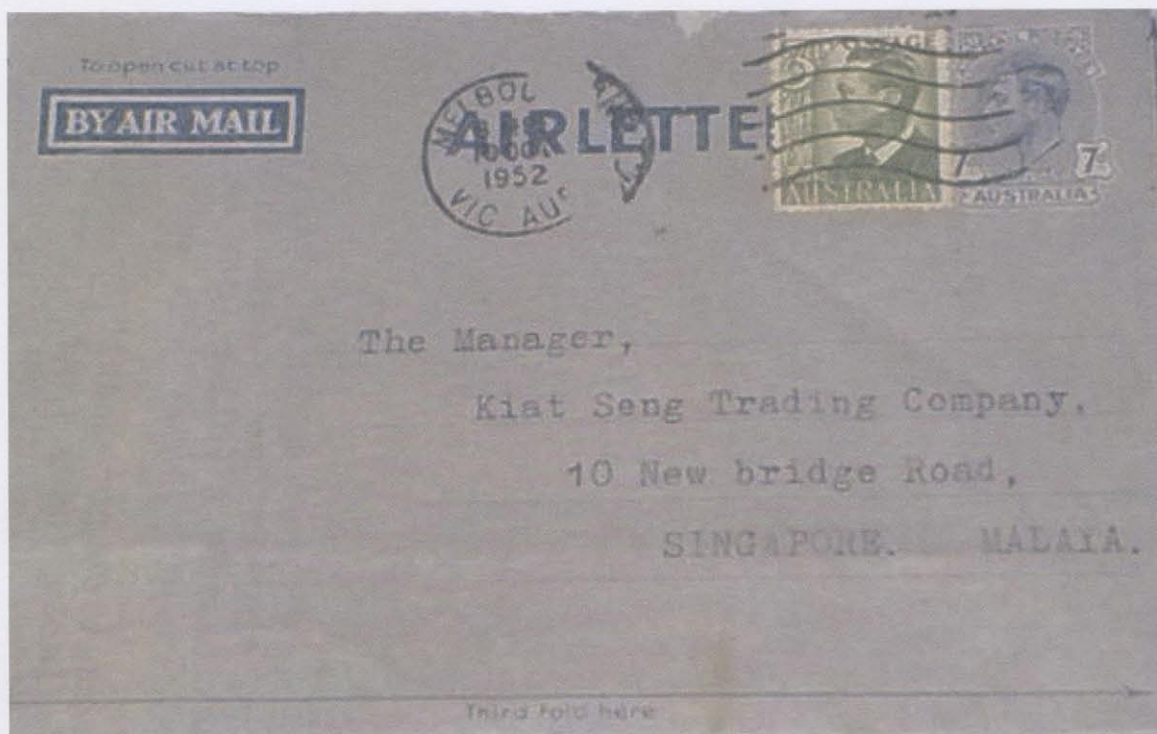
Také na opačné straně, v Austrálii byla letecká doprava v tomto čase teprve ve stádiu náhodných a často riskantních lokálních letů malých leteckých společností, ale přece jen se na konci dvacátých let začala letecká doprava na tomto území více rozvíjet a organizovat a tak ve stejné době, kdy začala *IA* pravidelně létat do Indie, byla v Austrálii v červnu 1929 udělena licence společnosti *Western Australian Airways* (*WAA*), založené v prosinci roku 1921 bývalým vojenským pilotem ze západní evropské fronty *Beardslym*, na zřízení letecké linky spojující západoaustralský *Perth* s jihoaustralským *Adelaide*. První, dva dny trvající otvírací let se startem v *Perthu*, začal 29.6.1929.

Zásilka však nese razítko z *Perthu* s datem 4.6.1929 a je adresována do *Melbourne* – pochází tedy z druhého letu (nikoliv ze zahajovacího), jak je na zásilce požadováno. Vedle pozemního výplatného 1¹/₂d za dopis (u dopisnic 1d) býval na leteckých zásilkách ještě dolepený doplatek 3d k úhradě leteckého příplatku (nejčastěji známou *Mi 89*). Dopisů z prvních letů *WAA* na této lince je k prodeji na trhu dostatek, ale dopisnic bývají na trhu výjimečně. Pravda, zásilka nese drobné stopy „poštovního provozu“, ale přesto je to krásný kousek...

Pokud porovnáme popis této ilustrace se začátkem textu článku, tak z něj vyplývá, že letecká linka *IA*, která končila v Indii nebyla tehdy propojena s Austrálií žádnou leteckou linkou, ale přesto zásilky, deklarované jako letecké a zasílané z *V. Británie* do

Austrálie (a naopak) z tehdejší doby existují. Mezeru v letecké dopravě mezi Austrálií a Indií totiž vyplňovala zvláštní linka britské lodní společnosti *P&O Line*, která dopravovala poštovní zásilky mezi přístavem Fremantle nedaleko Perthu a ceylonským Colombem. Z colombského přístavu pokračovaly zásilky v další cestě nejprve po železnici napříč ostrovem a pak trajektem z Ceylonu na indické území. Následovala dlouhá cesta železnicí přes celou Indii až do Karáčí a teprve odtud putovala pošta letecky linkou *IA* přes Káhiru do Evropy k adresátům. Místo 6 až 7 týdnů cesty lodí teď byla pošta v Evropě za 25 až 30 dní.... Z dnešního pohledu dost strastiplná a velmi dlouhá cesta, ale tehdy to byl značný pokrok! Také druhá zásilka je zajímavá, ačkoliv je o více jak 20 let mladší než předešlá

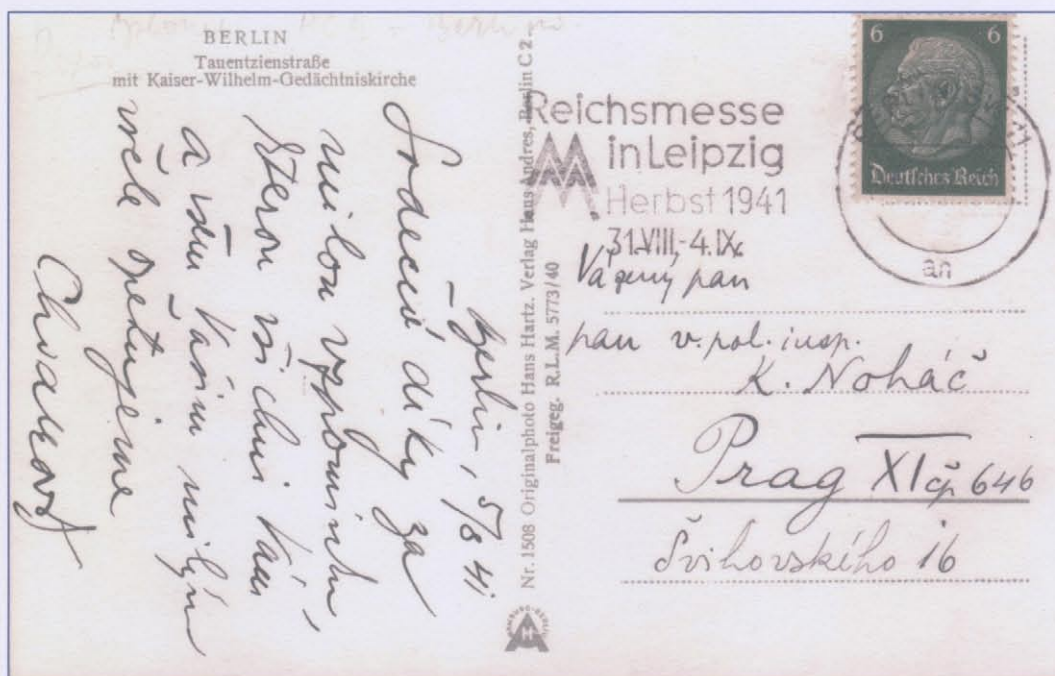
Aerogram s portrétem George VI, hodnota 7d, byl v Austrálii vydáván od r.1945. Zásilka, odeslána z Melbourne do Singapuru 16.10.1952 nese výplatné 10d. Začátkem r.1952 bylo výplatné za aerogramy, zasílané v rámci Commonwealthu, zvýšeno ze 7d na 10d a pro ten účel opatřila pošta malý zbytek skladových zásob aerogramů přetiskem na 10d. Použité aerogramy s tímto přetiskem jsou na trhu výjimečné. Častější formou použití původních aerogramů bylo dolepení známky 3d jako v tomto případě (z pošt nebyly staré aerogramy s hodnotou 7d staženy k přetištění staženy a byly u přepážek nadále v prodeji). Aerogramů s dolepy také není na trhu mnoho, ale mezi vzácné nepatří.

Druhou zajímavostí zásilky je její strojové razítko. Nedovedu si jednoduše vysvětlit, jak se mohlo razítko při razítkování zásilky nějak samovolně rozdělit na dva díly – přeložení aerogramu, které by to mohla způsobit, není na zásilce vidět.

Nový aerogram v hodnotě 10d s vytištěnou zeměkouli vydala australská pošta až v r.1953.

Jak je vidět, zajímavé celistvosti je stále možné nalézt i mezi současnými, běžně nabízenými položkami.

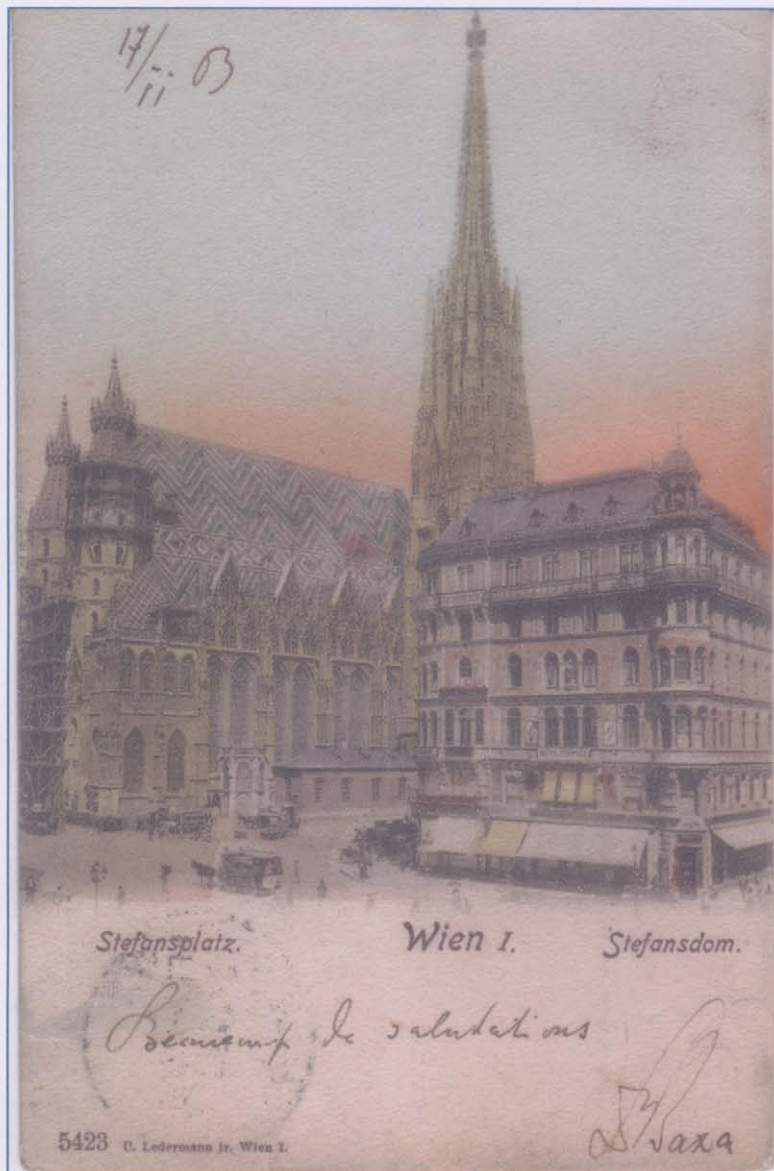
KORESPONDENCE SLAVNÝCH

František Chvalkovský se narodil 30.7.1895 v Jílovém u Prahy. Vystudoval práva. Stal se blízkým spolupracovníkem, tajemníkem Antonína Švehly. Vstoupil do Agrární strany, v níž patřil k pravicovému křídlu. Politicky se angažoval i po zániku Československa. Po svém jmenování do funkce ministra zahraničí ve vládě J. Syrového začal prosazovat politiku orientovanou na hitlerovské Německo. V březnu 1939 doprovázel prezidenta Emila Háchu do Berlína k jednáním s Hitlerem a je podepsán pod protokolem, který vkládá vládu nad Čechy a Moravou „do rukou Vůdce“. Po zřízení Protektorátu Čechy a Morava byla nemožná samostatná zahraniční politika země. Chvalkovský nastoupil do nově zřízené funkce vyslance Protektorátu Čechy a Morava ve Velkoněmecké říši. Byl jedinou osobou s titulem vyslance Protektorátu, když bylo zrušeno ministerstvo zahraničních věcí. Přesto nebyl součástí tzv. diplomatického sboru a podléhal Úřadu říšského protektora v Čechách a na Moravě. Zahynul 25.2.1945 ve voze, který byl napaden hloubkovým stíhačem na dálnici nedaleko Berlína. Po převozu ostatků mu byl v Praze vypraven honosný pohřeb za účasti předních osobností protektorátního života. Nástupce v úřadu již nebyl do konce války jmenován.

KORESPONDENCE SLAVNÝCH

JUDr. Karel Baxa se narodil 24. 6. 1862 v Sedlčanech, Po ukončení akademického gymnázia v roce 1881 začal studia na Právnické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Promován byl v roce 1887. Poté působil jako soudní úředník (auskultant) v Táboře, Chebu a Přimdě. Od roku 1891 byl advokátem v Praze, od roku 1896 ve vlastní advokátní kanceláři. Jako obhájce se účastnil mnoha procesů vedených proti redaktorům českého tisku, např. procesu s Omladinou v roce 1894. Od roku 1892 vydával radikální týdeník *Radikální listy*. V letech 1895–1913 byl poslancem Českého zemského sněmu za městskou skupinu Kolín. Od roku 1903 byl rovněž poslancem Říšské rady, kde setrval až do konce monarchie. Po vzniku samostatného Československa byl 15. června 1919 zvolen starostou Prahy. 1. ledna 1922 se pak stal prvním primátorem tehdy vytvořené Velké Prahy a rezignoval až 5. dubna 1937 pro vysoký věk. Od roku 1921 byl také prvním předsedou československého ústavního soudu. Zemřel 5. 1. 1938

Hosta

Formulář: Zúčtovací lístek šeků – převodních příkazů

TD: 12-279 (III-1978) VČT 07

Rozměr: 210 x 150 mm

Papír: bílý

Tisk: černý, oboustranný

Jazyková mutace: česká

Pozn.: služba byla zúčtována na rubu formuláře 16ks známek Pof.1881 ze serie Lidové stavby, použito v březnu 1980

Zúčtovací lístek šeků – převodních příkazů

pošta: Československo

ze dne: 11.3.1980

602
190

1

Por. čís.	Příjemce, u kterého bylo placeno	Číslo a série šeku - přev. příkazu	Výstavce šeku - přev. příkazu (podávatel poukazů)	Číslo účtu v Státní banky	Částka šeku - přev. příkazu		Poznámka
					Kčs	h	
1	PREVOD			1-0024-0			
1	Levinská ul. 10-26335	0-26335	Bylyx	400-461	396	531	-
2	Levinská ul. 10-14644	0-14644	Československá	09-146-2	396	531	-
3	"	"	"	"	"	"	"
4	"	"	"	"	"	"	"
5	"	"	"	"	"	"	"
6	"	"	"	"	"	"	"
7	"	"	"	"	"	"	"
8	"	"	"	"	"	"	"
9	"	"	"	"	"	"	"
10	"	"	"	"	"	"	"

Zapsal: Chlupský Převod: 396 531 -

Průzkoušel: Duřák Zúčtovací lístek - převodní příkazy - převzali

12 - 279 (III - 1978) VČT 07

Otisk razítka a podpisy dvou pracovníků Státní banky

Zúčtovací lístek šeků – převodních příkazů

602
190

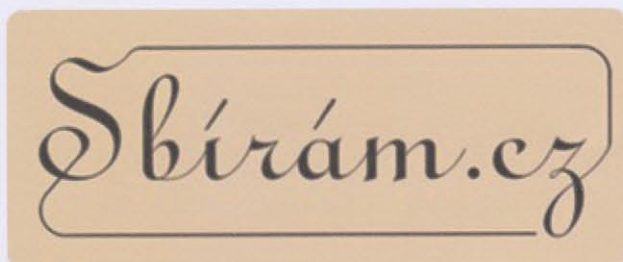
Por. čís.	Příjemce, u kterého bylo placeno	Číslo a série šeku - přev. příkazu	Výstavce šeku - přev. příkazu (podávatel poukazů)	Číslo účtu v Státní banky	Částka šeku - přev. příkazu		Poznámka
					Kčs	h	
1							
2							
3							
4							
5							
6							
7							
8							
9							
10							

Zapsal: Převod: 396 531 -

Průzkoušel: Zúčtovací lístek - převodní příkazy - převzali

12 - 279 (III - 1978) VČT 07

Otisk razítka a podpisy dvou pracovníků Státní banky

adresa: Francouzská 9 (vchod Blanická 2) 120 00 Praha 2 - Vinohrady
e-mail: info@sbiram.cz

burda auction
aukční dům

Kontakty:

Tel.: +420 777 466 790
E-mail: info@burda-auction.com
Web: www.burda-auction.com
Adresa: **Dejvická 306/9, 160 00 Praha 6**

Provozní doba:

Pondělí a středa 9:00 - 12:00 | 13:00 - 17:00

ALFAFILA, s.r.o.
Václavské náměstí 28
pasáž U Stýblů (Alfa)
110 00 Praha 1
CZ – Česká republika
tel.: 224 235 457
<http://www.alfafila.cz>

CELINY – Zpravodaj Společnosti sběratelů celin při SČF je určen pro potřebu členů společnosti. Za původnost příspěvků a jejich obsah si odpovídá každý autor.

Jazyková úprava není prováděna.

Do čísla 2/2019 přispěli pánové: M.Bělina, M.Černík PaC, J.Krátký, J.Starec, J.Pluner. Technická pomoc A.Náprstek – Filaso.

Předseda společnosti a korespondence : J.Starec, e-mail : hokat@seznam.cz

Zpravodaj rediguje : Ing. Jan Krátký, Hudečkova 2 , 140 00 Praha 4, e-mail:

honzakratky1@gmail.com

Distributor : Ing.Milan Černík, P.O.Box 243, Praha 6, 160 41, e-mail:

icernik@volny.cz, 222951796

Hospodář : Ing. Pavel Švejnar, e-mail : svejnar@chello.cz

<http://www.celinari.cz>

Číslo účtu SSC je: 4228655319/0800.

Do zprávy pro příjemce uvádějte, prosíme, vždy Vaše příjmení a jméno.

Jako Variabilní symbol uvádějte, prosíme, vždy číselný údaj, který najdete na adresním štítku zasláního Zpravodaje, uvedený na 2.adresním řádku.

Roční členský příspěvek pro členy s doručovací adresou v ČR činí 130,- CZK, pro členy s doručovací adresou mimo ČR činí 170,- CZK.

Uzávěrka čísla : 5.4.2019

c Společnost sběratelů celin SČF